

Бастыра ороондордын пролетарийлери, бириккилегер!

Агитатордын БЛОКНОДЫ

1979

ОКТЯБРЬ

10 №

Бастыра ороондордын пролетарийлери, бириккилегер!

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

10 №
октябрь
1979 j.

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын пропаганда
ла агитация бөлүги

«СОВЕТСКИЙ СОЮЗТАН ВОЕННЫЙ КОРКЫДУ» ДЕГЕН КЕЙ-ТӨГҮН КЕРЕГИНДЕ

Јуу-јепселди көптөн эдип чыгарарын, телекейлик жуу-чакты башталтпай токтодоры — эмдиги өйдө эн ле курч сурактардын бирүзи боло берди. Бу сурактын аайына чыгарында КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы, СССР-дин Верховный Советинин Президиумынын Председатели Л. И. Брежневтин ле США-нын президенти Дж. Картердин ортодо быжыл июль айда Венада өткүрген туштажузы сүрекей јаан учурлу болды.

Венадагы туштажунын төс учуры стратегический табарулу жуу-јепселди эдерин токтодоры керегинде (ОСВ-2) Договорго кол салганы болуп јат. Ол Договор эн ле јеткерлү стратегический жуу-јепселдин тоозын оног ары көптөдөрине ле от-калабын бийиктедерине токтоду эдип турган эмес, је анайда ок оны эдерин астадарына јол ачып, бу јанынан оног ары элбек јөптөжүлөр тургускадый арга берип јат.

ОСВ-2 керегинде Договорго кол салганын јер үстинде амыр-энчү учун турган ак-чек санаалу улус јарадып уткыдылар. Је ол јөптөжүни јаратпай, јуутпай турган улус табылып туру. Шак ла олор «советский военный коркыду» деген кей-төгүнди үрдүрерин база ла тыгыда көндүктиргилейт.

СССР качан да, кемге де жуу-чакла коркыду этпегени, кемге де табарбаганы текши јарлу. Оны СССР-дин 60 јылдан ажыра историязы керелейт.

Советтердин республиказы баштапкы ла күндеринен ала амыр-энчү корулаар, жуу-јепселди јок эдер кычыру эткен. Онын баштапкы документтеринин бирүзи амыр-энчү керегинде Декрет болгон. Је бу документти капиталистический ороондор ајаруга албагандар. Олор ишмекчилердин ле крестьяндардын јинт государство-

зын түрген тумчалап койорго умзанган. Он төрт государство, ол тоодо США, Великобритания, Франция, Япония ла өскөлөри де биригип алып, бистин ороондогы Совет жанды туй базар табару баштагандар. Ол до өйдө капиталистический ороондордын башкаруда тургандары бу агрессияны орды жок «кызылдардын коркыдузыла» актаарга ченешкендер.

Советский Союз Советтердин ороонын корулап, амыр-энчү ишти баштап алала, бойынын 5 миллионнон ажыра улусту жуу-жепселдү Ийде-Күчтерин 600 мунг кижиге жетире аstatкан.

Советский албатыга амыр-энчү керек болгон. Же ого жангы жүрүмди төзөп турганыла коштой, арга жокто коруланар аргазын тыгыдар керек болгон. Империалистический ороондор «советский коркыду» деген кей-төгүн кыйгыларла бектенип, СССР-дин ийде-күчин мылтык-жепселле жангыс катап ченеген эмес. Андый ченелте 1929 жылда КВЖД деп темир жолдо кыдаттардын милитаристтериле, 1938 жылда Хасан көлдин жанында, 1939 жылда Халкин-Гол суунын жанында болгон. Советский Союз бу чемелтелерди жеңүлү өдүп чыккан.

30-чы жылдардын учында телекейдин үстинде жангы телекейлик жуунын жотконы билдирип келген. Бу өйлөрдө бистин орооннын амыр-энчү учун тартыжузын өскө государстволор жөмөбөгөн. Күнбадышта чын айалганы ажаруга албай, «советский коркыду» керегинде кежири тунганча кыйгырыжып турган.

Андай айалгада жуу-чак башталган. Анзыраган фашисттер Күнбадыш Европанын государстволорун улай-телей бактыртып, базына берген. Фашисттер табаруны СССР-ге ууландырды. Советский Союз канзыраган өштүле күүн-кайрал жогынан тартыжып, онын жүткүжин токтодоло, онын кийнинде антигитлеровский биригүге кожулган государстволорло кожо оны оодо соккон. Бистин 20 миллион уулдарыс ла кыстарыс жүрүмин берип, ороонынын жайымын ла кемненг де камааны жок болорын аргадап алала, Европа ла Азиянын көп ороондорынын албатыларынын жайымына төс учурлу жөмөлтөзин жетирген.

Жуу-чак божогон ло кийнинде СССР бойынын жайрадылган хозяйствозын орныктырарын баштаган. Ол ок өйдө США, Великобритания база ла «советский воен-

ный коркыду» керегинде кей-куучынды көпчидип, мыныла коштой биске — бу жуукта союзниктер болгон ороонго — удурлаштыра коркушту каршулу кылык эдерге белетениш баштаган. 1948 жылда Черчилль СССР-ге удурлаштыра атомный жуу баштаар шүүлте эткен, США-да дезе 1949 жылда Советский Союзка удурлаштыра жуу-чак баштаар «Дропшот» деп атту план тургузылып турган. Ол планнын авторлоры Советский Союзка 300 атомный ла 20 мунг «тегин» бомба таштаар шүүлте эткендер. Бу керектер база ла «коммунистический коркыдуны» жоголторы кыйалта жок керектү деген кычырула бөктөлип турган. Ол тушта бисте атомный бомбанын ады да жок болордо, «коркыду» деп канайып айдар.

Бистин ич ле тыш жанындагы политикабыс амыр-энчү строительствонун, бойыстын Төрөлисти корулаарынын айалгазын төзөөрине ууландырылганын история көргүзип туру. Жуу-жепселди көптөн эдерин, военно-политический биригүлер төзөөрин бис баштаган эмезис. Бис Күнбадыштагы чочыдулу умзаныштарга удур керектү ишти арга жокто өткүрер учурлу болгоныс.

Калганчы жылдарда СССР кату айалганы жымжадары, жуу-жепселди эдип чыгарарын токтодоры жанынан көп шүүлтелер эткен. Же СССР-дин андый баштанкайы «соок жуунын» жанында тургандардын күүн-санааларына келишпей жат. Шак онон улам США-да, Кытайда ла өскө дө бир кезек ороондордо «советский военный коркыду» керегинде чагыштырулу кей-төгүнди көпчидери там тынган.

Улустын күүнине тийип калган бу кей-копты ОСВ-2 Договорго удурлажаачылар тузаланып жадылар.

Кижилик 80-чи жылдын алдында туруп жат. Келер жыл кандый болор. Жуу-жепселди эдип чыгарары жанынан социалистический ороондор көп иштер өткүрген. Ол иштердин шылтузында телекей үстинде кату айалганы жымжаткадый иженчи табылып келди. Ол иженчи кыйалта жок бүдерин жеткилдеер керек. Келер жылды жуу-жепселди астадарынын жылы эдип алары бастыра акчек санаалу улустын агару кереги болуп жат.

Советский Союз качан да кемге де табарбаган, табарбас та. Империалисттердин кей-төгүнин ак санаалу улус туй согуп, иле-жартына чыгарар учурлу.

Империализмнин пропагандисттери СССР ле США-нын ортодо ийде-күчтерди өнөтийин ле көпчиде айдып, Советский Союз озолоп браады деп жабарлайт. США договордо темдектелгенинен жагыс ла континенттер ортодо учуртар ракеталарды алып, СССР-де оны учуртаган 820 жазалдар бары США-га коркушту түбек экелип жат деп айдыжат. Же Американын суунын алдыла жүрер 41 атомный керебинин кажызы ла 16 баллистический ракеталар алып жүргени керегинде бир де неме айдышпайт. Олор анайда ок кажызы ла 20 бомба алып жүрер «Б-52» стратегический бомбардировщиктер керегинде база унчугышпайт.

«ОСВ-2» Договорго удурлажып тургандар ядерный жуу-јепселдин чын кемин айткан болзо, олордын «СССР США-ны акалап туру» деген кей-төгүни тургуза ла јарталар эди.

КПСС-ТИҢ АГРАРНЫЙ ПОЛИТИКАЗЫ ЛА СОВЕТ УЛУСТЫҢ JAДЫН-JYРYМИНИҢ КЕМИ БИЙИКТЕП ТУРГАНЫ

Советский Союзтыҥ Коммунистический партиязы-нынъ съездтери, КПСС-тиҥ Төс Комитединиҥ мартовский (1965 j.) ле июльский (1978 j.) Пленумдары jарадып jөптөгөн аграрный политика тыҥыда өскөн социализм тужында jурт хозяйствоны өскүрери jанынан партиянынъ стратегиязы ла тактиказы болуп jat. Партиянынъ бүгүңги күндеги аграрный политиказы ленинский кооперативный планды jаңы айалгаларда байгызып, өскүрип апарганы болуп jat.

Ленинский кооперативный планды, партиянынъ аграрный политиказын jүрүмде бүдүргениниҥ шылтуунда СССР-де jaанадылган, тыҥ механизировать эдилген jурт хозяйство төзөлгөн. Jурт хозяйствоныҥ текши продукциязы 1977 жылда, 1936 жылдагызына көрө, 4 катап көптөди. Jурт хозяйстводо ишти арбыны бу өйдин туркунына 4,6 катап, ишти энергияла jеткилдегени 15 катап бийиктеди.

1951—1978 jj. СССР-де jурт хозяйствоныҥ текши продукциязынынъ жылына орто тооло өзүми США-дагызынан эки катап бийик болгон.

Партиянынъ эмдиги өйдөги аграрный политиказы бой-бойыла колбулу эки амадуга: баштапкызында, ороонды аш-курсакла, jуртхозяйственный сырьело быжу jеткилдеерине jedип аларына; экинчизинде, городтын ла деремнениҥ jүрүминиҥ материальный ла культурно-бытовой айалгаларын оноҥ ары juукташтырары деп, КПСС-тиҥ XXV съездинде темдектелген.

Бу амадуларга jenүлү jedип аларына партиянынъ Төс Комитединиҥ июльский (1978 j.) Пленумынынъ jөптөрин jүрүмде бүдүргени jaан jөмөлтө эдип туру. Пленум jуртхозяйственный производствоны оноҥ ары там тыҥыда өскүрери, онынъ продукциязын бийиктедери, jурт хозяйствоны индустриальный төзөлгөгө көчүрер ле jaан учурлу социальный задачалар бүдүрер иштер темдектеген.

Партиянын Төс Комитединин июльский (1978 j.) Пленумынын јөптөрин јүрүмде бүдүргени совет албатынын жадын-јүрүминин кемин там бийиктедер. Мында јурт хозјайствонун социалистический системазы капиталистический системада артыкту болгоны көрүнөт. Социалистический система производство өзөрин түргендеткениле коштой онын социальный јанын јарандырат.

Социализм тужында албаты-калыктын жадын-јүрүмин јарандыра задача бастыра общественный производство, албаты-хозјайство бүткүлинче өскөниле бүдер. Эмдиги өйдө общественный производствоны теп-тег өскүрип барала, онын эн бийик амадузын бүдүрери — совет улустын материальный ла духовный керексигенин канча ла кирези толо јеткилдеери јурт хозјайствонун бастыра бөлүктерин түрген өскүрерин некейт.

Орооннын текши национальный кирелтезинин төртинчи үлүзин јурт хозјайство берет. Јурт хозјайствонун продукциязынан, јуртхозјайственный сырьедон эдилген промышленный товарлардан тузаланатан фондтын 75 проценти, государственный ла кооперативный садунун алтан проценти јеткилделет.

Калганчы јылдарда бистинг орооннын јурт хозјайствозында јаан једимдер бар, јурттын экономиказы тыгыды. Темдектезе, јурт хозјайствонун текши продукциязы јети јылдын (1971—1977 jj.) туркунына јылына орто тооло 1,4 катап бийиктеди, ол тоодо малдан алар продукция иштеп алары, КПСС-тин Төс Комитединин мартовский (1965 j.) Пленумынын алдындагы андый ок јети јылдагызына көрө 45 процентке, эт иштеп алары 52 процентке көптөгөн.

Он биринчи бешјылдыкта ашты јуунадарын 238—243 миллион тоннага јетирер (1961—1965 jj. 130,3 миллион тонна јуунадылган), 1990 јылда дезе, бастыра ороондо бир кижии бажына бир тоннадан јуунадып турары темдектелген.

Јурт хозјайствоны мынан ары там тыгыда өскүрерге индустриянын учурын көдүрер, производствонун промышленный средстволорын көптөдөр керек. Онын учун калганчы јылдарда јуртхозјайственный производство капитальный чыгымдар эдери кезем көптөди. Јетинчи бешјылдыкта бастыра албаты-хозјайствого эдилген капитальный чыгымдардын јурт хозјайствого чы-

гымдалганы 20 процент болгон болзо, тогузынчыда — 26, бу бешжылдыкта 27 проценттен ашты.

Он биринчи бешжылдыкта јаан учурлу бастыра журт-хозяйственный культураларды кыралап өскүрерин нургулай механизировать эдер ле мал өскүрер иштерди механизировать эдерин тыгыдар задачалар тургузылар.

Журт хозяйствоны өскүрери, онын материально-технический базазын тыгыдары јанынан партия тургускан задачаларды јенүлү бүдүрерге журтка јүзүн башка техника, машиналар, удобрениелер ле өскө дө промышленный продукция эдетен индустрияны тыгыдып јат. Онын шылтуунда журт хозяйствого анчадала тын керектү продукция эдип чыгарары јанынан бистинг ороон телекейде баштапкы јерге чыккан.

1978 јылда СССР-де 576 мун трактор эдилген, эмезе США, Англия, ФРГ, Франция бастыразы эдип чыгаргандарына түней. Аш јуунадатан 113 мун комбайн эдилп чыгарылды. Он биринчи бешжылдыкта колхозторго ло совхозторго 600 мун аш јуунадар комбайн эдилер. Ого түндеп, США, Англия, Италия, Франция, ФРГ бастыразы 1976 јылда 53,8 мун комбайн эдип чыгарганын темдектеерге јараар.

Минеральный удобрениелер эдери 1978 јылда 98 миллион тоннага једеле, эмезе 1965 јылдагызына көрө, үч катап көптөди. Келер бешжылдыкта журт хозяйствого удобрениелер эдерин јылына 135—140 миллион тоннага јетирер, эмезе США, Англия, Франция, ФРГ, Япония бастыразы эмдиги өйдө эдип тургандары кире эдилер.

Журтхозяйственный производствоны түрген ле тыгыда өскүргени албаты-калыктын јадын-јүрүмин түрген јарандыар, орооннын национальный кирелтезин бийик тебүлерле көптөдөр, бу кирелтеден тuzаланар фондты элбедер арга берер.

Қалганчы үч бешжылдыктын туркунына албатынын јадын-јүрүмининг материальный ла культурный кемин бийиктедерине, онын алдында өткөн үч бешжылдыктагызына көрө, үч катап көп акча чыгымдалды.

Журт хозяйство тыгыда өскөжин, ишкүчиле јаткандардын быжу кирелтезин көптөдөр, ишјалды бийиктедер, тuzаланатан общественный фондтордон улуска болуш эдерин, албаты-калыктын садып алар чыдалын тыгыдар аргалар элбеер.

1966—1977 жылдарда кажы ла кижы бажына кели-
жип турган акча кирелте 1,8 катап көптөгөн. Кирелте
кажы ла кижы бажына келижип турганынын кеми өс-
көлөндү. Биледе бир кижиге 50 салковойдон кирелтелү
улустын тоозы 1975 жылда, 1965 жылдагызына көрө, үч
катап астады. Кирелте кажы ла кижиге 100 салковой-
дон өрө болуп турган билелердин тоозы 8,5 катап көп-
төгөн. 1965 жылда биледе кажы ла кижиге 100 салко-
войдон кирелтелү кижы орооннын бастыра улустынын
жүк ле 4 проценти болгон болзо, 1977 жылда 40 процент-
ке шыдары, бу бешжылдыктын учында 50% болор.

Эмдиги өйдө албатынын жадын-жүрүмин жарандыра-
тан жаан учурлу задачалардын бирүзи — албатынын
бастыра калыгын наука жартаганы аайынча, эмезе на-
учно-төзөлгөлөнгөн нормалардын кеминче аш-курсак-
тын продукталарыла, промышленный товарларла жет-
килдеери.

Этти иштеп алары көптөй бергенинин шылтуунда
калганчы он үч жылда кижы бажына жип турганы 15 кило-
граммга көптөгөн. Бир кижы бажына сүтти ле сүттен
эткен продукталарды тузаланары 1978 жылда, 1965 жыл-
дагызына көрө, жылына 69 килограммга көптөгөн, жы-
мырткаларды — 106-га көптөгөн.

Бистин ороондо сүтти ле сүттен эткен продукталар-
ды, жымыртканы улус жийтен научный нормага 1985 жыл-
да једер деп экономисттер чотогылайт. Ороондо этти
иштеп алары келер бешжылдыктын учында 19,5 милли-
он тоннага јетирери темдектелген, ол 1965 жылдагы ке-
минен 2 катап көп.

Улустын курсагын ончо јанынан тең жарандырар за-
дачаны бүдүрерге көп витаминдү маала ажын ла јии-
лектерди көптөдөри ле бу аш-курсакты улус көп јиири
анчадала жаан учурлу. 1971—1977 жылдарда маала
ажын өскүрип јуунадып турганы, 1959—1965 жылдарда-
гызына көрө, бүдүн-јарым катап көптөгөн. Маала ажын
улус жип турганы 1977 жылда, 1965 жылдагызына көрө,
жылына 19 килограммга, фрукталарды — 13 килограмм-
га көптөгөн.

Аш-курсактын эн ток продукталарын јиири көптөгө-
ниле коштой калашты ла аштан эткен өскө дө курсак-
ты, картошканы јиири астап браады. Андый айалга со-
вет улустын курсагы јарана бергенин керелейт. Калаш-

ты ла аштан эткен продукталарды 1978 жылда садып јигени, 1965 жылга көрө, 16 килограммга, картошконы 22 килограммга астады.

Промышленный товарларды, анчадала культурно-бытовой учурлу товарларды садып алары көптөй берди. Бөстөрдү садып алып турганы 1965 жылдан ала 1978 жылга јетире јылына 26,5 квадратный метрден 34,1 квадратный метрге јетире көптөгөн, тыш кийимди, өдүктерди садып алары база көптөди.

Түк бөстөр, тере өдүк, холодильниктер эдип садары јанынан Советский Союз телекейде баштапкы јерде.

Эмдиги өйдө городтогы ла јурт јердеги улустын, колхозчылардын ла ишмекчилердин акча кирелтелери чик јок јууктажа берди. Колхозчылардын быжу кирелтезинин кеми ишмекчилердин ле служащийлердин биледе кижии бажына быжу кирелтезинин кемине келишип турганы 1965 жылда 75 процент болгон болзо, 1978 жылда 88 процентке јетире бийиктеди. Колхозчылардын ла совхозтордын ишмекчилеринин билелеринин кирелтелери өрөлү-төмөндү болгоны бастыра ороондо, орто тооло алгажын, јоголо берди деп айдарга јараар.

КПСС-тин эмдиги өйдөги аграрный политиказында улус јуртаар туралар тударына, социально-культурный строительствого јаан ајару эдилет.

1965—1977 жылдарда производственный эмес объекттер тударына колхозтор ло государство 40 миллиард салковой капиталный чыгым чыгарган. Ол Совет јанын бастыра јылдарынын туркунына андый строительствого чыгымдаган бастыра акчанын 75 проценти.

КПСС-тин Төс Комитединин июльский (1978 ј.) Пленумы јурт хозяйствоны онон ары өскүрери јанынан тургузып јөптөгөн программа јурт јерлердеги ишчилердин, бастыра совет албатынын иштеги ле социально-политический эрчимин көдүрери. Бастыра јерлерде Пленумнын јөптөрүн јүрүмде јенүлү бүдүрери учун социалистический мөрөй элбеди. Партиянын XXV съездинин ле КПСС-тин Төс Комитединин јурт хозяйствоны көдүрерине учурлалган Пленумдарынын јөптөрүн јүрүмде бүдүргени совет улустын јадын-јүрүминин материалный аргаларын там јарандыар.

В. В. Манаев,

КПСС-тин обкомынын инструкторы

СССР-де КИРЕЛТЕЛЕРДИҢ ЛЕ НЕ-НЕМЕНИҢ БААЛАРЫ КУБУЛУП ТУРГАНЫ

Јүзүн-јүүр «советологтор» алтан јылдын туркунына бистинг орооныс керегинде көп төгүн-мекени бичип јайарга кичеенген. Олордын тоозынан совет кижининг јадын-јүрүмининг айалгазы там ла уурлап туру деп бичигендери де ас эмес. Шак ла онынг учун бу мындый төгүн-мекени илезине чыгарарга амадап, учуралдан учуралга онызы керегинде јартамалдар берерге келижет.

Је бис эрмекти элдег ле озо кирелтедег баштап ийели. Магазинге келген кижини не-неменин баазын билердег озо онынг бойында канча кирелү акча барын јартары текши јарт. Бистинг ороондо 1913 јылдагызына көрө ишмекчининг кирелтези 10 катапка шыдар, крестьяндардыйы дезе 14 катапка бийиктеген. Јагыс ла тогузынчы бешјылдыктын туркунына 25 процентке өскөн.

Эл-јоннынг төс кирелтези — ол иштеп алып турган јал-акказы. Иш-јал дезе бисте улай ла бийиктеп өзүп јат. 1940 јылдан ала 1977 јылга јетире ол үч катапка, сегизинчи ле тогузынчы бешјылдыктардын јылдарында дезе 57 процентке бийиктеген. Је онызы да кирелтенинг сок јагыс төзөлгөзи эмес. Ого үзеери тuzаланарынын общественный фондторы бу кирелтеге јаан јөмөлтөзин јетирип турганын ајаруга алар керек. Андый болушту фонд 1965 јылда эл-јоннынг текши кирелтезининг кемине 26,8 процентке келишкен. Төрт кижилү кажы ла билеге бу фондтордон 1965 јылда 1000 салковойдон, 1975 јылда 1472 салковойдон келишкен. 1980 јылда биленинг кирелтезининг бу бүдүүзи 1750 салковойго једер учурлу. Бүткүл ороонды алгажын, тuzаланар общественный фондтордон эл-јонго 1970 јылда 63,9 миллиард салковой, 1975 јылда 90,1 миллиард салковой берилген. 1980 јылда план аайынча 117 миллиард салковой чыгымдалары темдектелип јат.

Иш-јал ла общественный фондтор элбегениле коштой улустын товарлар да садып алары там ла көптөп туру. 1976 јылда садуда товарообороттын кеми, 1940

жылдагызына көрө, 12 катапка көптөгөн. Советский улус этти ле кийим көктөөр машиналарды, сүтти ле чүмдү өдүктөрдү, конфетти ле магнитофондорды көптөдө садып алгылайт. 1975 жылда орооннын кажы ла кижизи орто тоолу кемжү аайынча болзо, 1913 жылдагызына көрө, этти, сүтти ле маала ажын 2 катапка, фрукталарды, алама-жиилектерди 3 ле жымыртканы 4,4 катапка көп садып алган. Эмди СССР-де бөсти, белен эдимдү кийимди, өдүкти, анайда ок холодильниктерди, кийим жунар машиналарды, телевизорлорды, автомобильдерди алдындагызына көрө чик жок көп садып алгылайт. Андый товарларды садары 1976 жылда, 1940 жылдагызына көрө, 19 катапка көптөгөн.

Эмди не-неменин баалары керегинде. Бис 1940 жылдагы баалардын индексин 100 бөлүк-пункт эдип алзабыс, 1947 жылда текши баалар 198 бөлүк-пунктка жеткен. Ол тоодо аш-курсактын товары 361 ле өскө товарлар 220 пунктка. Не-немелердин баазы жуу-чактын түренизинен улам кезем бийиктегенин темдектеер керек. Экономиканы орныктырып алганынын шылтузында бааларды да жабыздар арга боло берген. 1950 жылда онын индекси 186, 1955 жылда — 137,4 болгон.

1955 жылдан ала СССР-де баалардын текши индексинде жаан кубулталар болбогон. 1977 жылда ол 139 (аш-курсактын — 153,7 ле өскө товарлардын 122,6) болгон. Же товарлардын бир кезек бүдүүлеринин бааларында билдирлү кубулталар болгон.

Көп бүдүү товарлар азыйда садуда качан да болбогонун аяруга алар керек. 1940 жылда магнитофондор садуда чек жок болгон. Ол тушта экрандары кичинек (конверттен де жаан эмес) 300 телевизор садылган. Онын товарооборотко жаан салтарын жетирер аргазы жок болгон. Эмди СССР-де жылдын ла 6 миллионго жуук телевизорлор садылып жат.

Эл-жон жадын-жүрүмге эн ле керектү деген товарларла жеткилделген согында жазал эдетен баазы бийик эдимдерди садып алары там ла көптөзө дө, же не-неменин баалары жаан кубулбаган. Советский улус 1978 жылда аш-курсак товарлардын 99 процентин ле өскө товарлардын 90 процентин 1970 жылдагы баазынын кеми аайынча садып аладылар.

Же социалистический экономика, өскө дө ороондор-

дын экономиказы чылап јок, бойынын өзүминде бастыра айалгаларды ајаруга алып туру. Кижилик көп алкы-јөөжөни ар-бүткеннен алып јат. Је ар-бүткенде андый јөөжө астап турганын темдектебеске болбос. Киштинг эмезе сарастын алузын садарын бистинг улай ла көптөдип болбос болгоныс текши јарт. Анайда ок баалу металлдар — алтын, платина ла мөнгүн астап јат.

Је андый да болзо, СССР-де 1940 жылдан ала алу садары 10 катапка шыдар (840 миллион салковойдон ажыра), кебис — 8 катаптан ажыра (1,2 миллиард салковойго јуук), ювелирный эдимдер 195 катапка (2 миллиард салковойго) көптөгөн.

Эмди база бир мындый темдекти алалы. Бистинг ороондо квартира учун төлөйтөн баа 1928 жылдан ала, јартап айткажын, бежен жылдан ажыра өйгө, электро-энергиянын, газтын, төс одырунын ла городтогы транспортло јоруктайтан баалар 1948 жылдан ала кубулбаган.

СССР-де аш-курсактын көп продукталарын, балдарга учурлалган ла өскө дө товарларды онын бойына турар баазынан јенил баала садып јат. Темдектезе, уй малдын эдин ороон ичинде орто кемиле 1 салковой 65 акчага садып турган болзо, онын бир килограммынын бойына турар баазы 3 салковой 21 акча болуп туру.

Эн ле керектү товарлар ла төс болушту фондтор айынча государство ондор миллиард салковой дотация эдип јат. Јаңыс ла 1978 жылда этти, сүтти эл-јонго јенил баалу эдип садарына государство бюджеттен 22 миллиард салковойго јуук дотация эткен. Көп тоолу акча балдардын товарларына, ойынчыктарга ла анайда ок эмдерге дотация эдерине чыгымдалган.

Је государственный бюджетке улай ла чыгымду болорго келишпес эмей. СССР-де бюджеттинг кирелте јанынын бөлүги чыгымнан качан да көп болуп јат. Бистинг государство хозяйствоны чокум планду башкарып турганынын шылтузында бойынын бюджедин чике төзөөр лө алым јок болорын јеткилдеер аргалу болуп туру. Эл-јонго эн керектү эмес товарларга, темдектезе, јүзүн-јүүр јазалдарга, аракыга ла өскө дө товарларга бааларды бийиктеткениле государство бир кезек чыгымдарды јаап јат. Је онызы јүк ле бир кезек чыгымдарды. Чыгымдардын төс бөлүги — онызы государст-

венный предприятиелерден алылган кирелтелерге келишип јат.

Не-немелердин баалары јаан кубулбай турганынын шылтузында иш-јалды, пенсияны, стипендияны, пособиени бийиктеткен кеми ару кирелте болуп артып јат.

Јуунын уур јылдарын ајаруга албазаас, бис Совет орооныстын историясында эл-јоннын јадын-јүрүминин айалгазы качан да јабыс болгон учуралды билбезис.

Эл-јоннын реальный кирелтези јылдан јылга там ла бийиктеп јат.

Д. Сортыяков

ЈААН УЧУРЛУ ИШ

Советский Союзтын Коммунистический партиязы, онын ленинский Төс Комитеди ишкүчиле јаткандардын политический билгир болорын бийиктедери ле иштеги эрчимин тыгыдары јанынан јаантайын тын кичеemel эдип, бу керекти коммунистический строительствонун задачаларын јенүлү бүдүрерин јеткилдейтен эн јаан учурлу айалга, коммунизм учун тартыжунын эн керектү бөлүги деп шүүп јат.

Бистин орооннын ичкери өзүминин эмдиги өйинде, качан совет улустын алдында јангы јаан экономический ле социально-политический задачалар тура берерде, партия ишкүчиле јаткандарды идейный тазыктыратан иштердин эп-аргаларын там јарандырары керегинде сурак тургусты, улустын сагыш-шүүлтезине камаан јетирер јангы аргалар табып тuzаланарга кичеенип туру. Шак ла андый амадуга КПСС-тин Төс Комитеди «Идеологический, политико-таскамал ишти там јарандырары керегинде» јөп јарадып чыгарган. Бу јөп партийный организацияларды, онын идеологический ишчилерин иштин чокум программазыла јеткилдеп турган сүреен јаан учурлу документ болуп јат.

Төс Комитеттин јөби јарлалган кийинде көп тө өй өтпөди, је бу јөптө айдылганы бастыра материальный ла духовный јадын-јүрүмге кандый тын камаан јетиргенин, ишкүчиле јаткандардын иште ле общественный јүрүмде эрчимин көдүргенин бис көрүп турус. КПСС-тин Төс Комитединин јөбин «Билгирлердин» обществозынын Горно-Алтайский областной организациязынын члендери сүреен јарадып уткыдылар. Бу јөпти «Билгирлер» обществонын областной активинин јуунында, городской, аймачный ла баштамы организацияларда, ишкүчиле јаткандардын коллективтеринде, школдордо, техникумдарда, учреждениелерде шүүшкен.

КПСС-тин Төс Комитединин «Лекционный пропаганда»ны төзөгөни ле бу ишти мынан ары там јаранды-

рары керегинде» ле «Идеологический ле политико-таскамал ишти там жарандырары керегинде» јөптөри жарлалган кийинде «Билгирлер» общественонун областной организациязында марксистско-ленинский теорияны, партиянын ичбойындагы ла тышјанындагы КПСС-тин XXV съезди тургускан политиказын, СССР-дин јангы Конституциязын нөкөр Л. И. Брежневтин, партиянын ла госуударствонун өскө дө башкараачыларынын иштеринде јарталган научный коммунизмнин төс учурлу сурактарын јартап таркадар иш кезем жаранды.

«Билгирлердин» общественозынын организациязы лекционный пропаганданын научный кемин бийиктедерине јаан ајару эдип, јүрүмле, албаты-калык бүдүрип турган хозяйственный ла политический задачаларла колбулу болорын кичееп јат.

КПСС-тин Төс Комитединин өрө адалган јөптөрин јүрүмде бүдүрип, једип алган төрт једимди темдектеер арга бар.

Баштапкызында, ишкүчиле јаткандарды идейно-политический тазыктырар иште лекционный пропагананын учуры билдирүлү бийиктеди. Ол марксистско-ленинский теориянын сурактарын, бу теорияны КПСС байгызып ла тыгыдып турганын пропагандировать эдери элбей ле теренжий бергенинен билдирет.

Экинчизинде, онынчы бешјылдыктын пландарын бүдүрери, социалистический мөрөйди элбедери, иште озочыл ченемелди тузаланары јанынан ишкүчиле јаткандардын ортодо идеологический иш өткүреринде лекционный иштин учуры тыгыды.

Учинчизинде, лекционный пропаганда ишкүчиле јаткандарды коммунистический кылык-јанга үредип тазыктырарына јөмөлтө эдери тыгыды. Совет јүрүмди, социалистический моральды, атеизмди, советский патриотизмди ле пролетарский интернационализмди пропагандировать эдери тыгыган, общественонун јүрүмине јарабас кылык-јандарла тартыжуда лекционный пропаганданын учуры бийиктеген.

Төртинчизинде, «Идеологический ле идейно-таскамал ишти там жарандырары» ла «Лекционный пропаганда тазыктырары ле бу ишти мынан ары там жарандырары керегинде» КПСС-тин Төс Комитединин јөптөри кычырып турган лекциялардын чындыйын бийиктедерине,

пропаганданың жүзүн-башка аргаларын элбеде тузаланарына; албаты-калыктын башка-башка бөлүктөрүнүн арга-чыдалын ла жылбулерин билгир тuzаланар арга берген.

Бастыра бу якшы керектерди КПСС-тин областной комитединин пленумы ла албатынын депутаттарынын областной Совединин сессиязы темдектеген. Общественнын организациялары партийный комитеттерге баштадып, лекционный пропаганданы жарандыларына ууландыра иштердин планын тургузала, жүрүмде бүдүрип турулар.

Областьта лекционный пропаганданы жарандыларына «Идеологический ле политико-таскамал ишти мынаг ары там жарандылары керегинде» КПСС-тин Төс Комитединин жөбин бүдүрери жанынан КПСС-тин Ондойдогы райкомынын ижи керегинде» КПСС-тин обкомынын бу жуукта жараткан жөби, анайда ок «Билгирлер» общественнын областной организациязынын Пленумынын ла президиумынын калганчы өйдөги жөптөри жаан жөмөлтө эткен. Темдектезе, «Ишкүчиле жаткандарды интернациональный ла военно-патриотический тазыктылары жанынан Кош-Агаштагы ла Турачактагы аймачный организациялардын ижи», «Кан-Оозы аймакта экономический пропаганданын чыгдыйы ла тематический ууламжызы керегинде», «Жит лекторлорды лекционный пропагандага тартып алары жанынан городской организациянын ижи керегинде» ле өскө дө жөптөр.

Калганчы бүдүн жарым жылдын туркунына «Билгирлер» общественнын областной организациязы 300 кижиге өзөлө, эмди общественнын члендеринин тоозы 4100 кижиге жетти. Олордын тоозында наукалардын 70 кандидады, 600 ажыра журт хозяйствонун специализи, 200 шыдар промышленностьтын ла строительствонун специализи.

Ученый-лекторлор: Кузнецов Г. Е. — медицинский наукалардын кандидады; Андронкина В. Р., Эдоков И. П., Тадыев П. Е. — исторический наукалардын кандидаттары; литературоведтер — С. С. Каташ ла В. И. Чичинов, Вшивков А. А. — экономический наукалардын кандидады, пединституттын ректоры; Тюхтеев С. С. — юридический наукалардын кандидады; Бурый Ю. Д., Король А. И. — журтхозяйственный нау-

калардын кандидаттары, Эдоков В. И. — искусствоведческий наукалардын кандидады; писательдер ле творческий ишчилер — Э. М. Палкин, И. Б. Шинжин, И. Белеков, В. Ф. Хохолков ло өскө дө көп нөкөрлөр бойларынын тузалу лекционный ижиле Туулу Алтайда элбеде жарлу.

Калганчы 1,5 жылда общественник-лекторлор 50 мунга шыдар лекциялар кычырдылар, ол лекциялардын 60 процентке шыдары общественно-политический темага.

Лекционный пропаганданын аргалары жүзүн-башка болуп жарана берди. Ол — цикл лекциялар, лекторийлер, албатынын университеттери. Общественнын члендери партийный, комсомольский үредүнин системазында, ишкүчиле жаткандардын экономический үредүзинде пропагандисттин ижин бүдүрип турулар.

Албатынын 54 университетинде жылдын ла 13 мунга шыдар кижилек лекциялар угун жадылар. Кош-Агаш аймакта «Жаантайын жорукта» деп адалган университет, Ондойдогы, Турачактагы, Улагандагы албаты университеттер, Горно-Алтайск городто правовой билгирлердин университетиде жакшы иштеп жат. Университеттерде лекциялар кычырып тургандардын ортодо нөк. В. А. Овсянниковтын — Улаган аймактын прокурорынын, нөк. А. И. Киреевтин — областной жаргынын членинин, нөк. А. А. Подоплелованын — Ондой аймактын албаты жаргычызынын, Турачак аймактын юристтеринин П. С. Зориннин ле М. Н. Доровскихтин ле өскө дө нөкөрлөрдин жакшы ижин темдектеерге жараар.

«Билгирлер» общественнын областной организациязынын президиумы ла албаты университеттерин башкаларар областной совет журтхозяйственный билгирлердин албаты университеттеринин ижин жарандырып алды.

КПСС-тин Төс Комитединин 1978 жылда июль айда өткөн Пленумынын жөбинде журт хозяйствого жагыс ла материалый база керек эмес, же анайда ок жагы техника, бичикчи специалисттер керектү деп айдылган. Бу задачаны Маймада Горно-Алтайский журтхозяйственный станцияда төзөлгөн журтхозяйственный билгирлердин албаты университетиде жакшы бүдүрип туру. Университетте үренип турган улустын тоозында аймактагы совхозтордын директорлары, баш специалисттери, фермалардын управляющийлери ле бригадирлер.

Бу университетте теорияны практический иште бек-тештирип турулар. Үренип турган темалар аайынча научный фильмдер көргүзилет. Университетте научный ишчилер Н. Г. Алькова, Н. М. Шуверов, В. П. Красильникова, В. И. Востриков, Н. Д. Жданова эрчимдү иш өткүрип турулар.

Je оныла коштой кезик университеттер үренип турган улуска јеткил билгирлер бербей, үредүде тuzаланган эп-сүме улусты үредүге тын јилбиркетпей јат. Кезик университеттерде үренип турган теоретический сурактар производствогы чокум керектерле колбузы јок болуп туру.

«Билгирлер» общественонинг организацияларынын ижинде јангы неме: КПСС-тин обкомынын бюросы јөптөгөн план аайынча агитационно-пропагандистский поездтер аткарып турганы. Јангыс ла быјылгы јылда областьтын аймактары јаар алты агитпоезд ийилген. Олордо ученыйлардын ла албаты-хозяйствонинг специалисттеринен 200-ке шыдар лекторлор туружып, бир муннан ажыра лекция кычырдылар. Ол лекцияларды 20 мун кижиге уккан. Бу эп-сүмени ончо јерлерде тuzаланганы јакшы болор. Ненин учун дезе, андый агитпоездтер ажыра кажы ла кижиге једер арга бар.

Лекционный пропаганданын чындыйын бийиктедерге амадап, областьта лекторлордын аттестациязы өдүп туру. Бу сүреен јаан учурлу иш, оны кичееп ле лаптап өткүрери керектү. Лекторлорды чеберлеп өскүрип, оларды пропагандистский ишке темиктирери керектү.

Областьта бар 4000 лектордон 2000 кижиге аттестацияны өттилер. Лектордын ижин бүдүрип болбос деп 45 кижиге темдектелди. Бу јаан учурлу иш лекционный пропаганданын идейный кемин бийиктедери, чындыйын јарандылары јанынан КПСС-тин Төс Комитединин јөбинде айдылган некелтени јүрүмде бүдүрерге керектү. Онын учун бу ишти учына јетире өткүрер керек.

Информационный, идейно-таскамал ишти төзөгөннинде уйандар ла једикпестер барын КПСС-тин Төс Комитеди бойынын јөбинде темдектеген. Андый уйандар ла једикпестер «Билгирлер» общественонинг областной организациязынын ижинде база бар.

Темдектезе, лекционный иштинг тематический уулам-јызы, төзөп өткүрип турганы, идейный кемин јанынан

Майма, Көксуу-Оозы ла Турачак аймактарда тын кичее-мел јок деп айдар керек. Олордо философиядан, политэкономиядан, научный коммунизмнен, КПСС-тин историязынан лекцияларды ас кычырып јадылар. Социалистический общество өзүп келгени, советский жадын-јүрүм, телекейде айалга јымжай берген айалгада идеологический тартыжу курчып турганы керегинде лекциялар ас. Науканын ла техниканын өзүми, экономика, озочыл ченемел керегинде пропаганда једикпестү. Куру кей сөстөрлү, улус јилбиркеп укпай турган лекциялар база ас эмес. Кезик лекторлор айдып турган тоолоры ла керектери јанынан түп шүүлтелер этпей, једикпес-тутактарды јоголтотон аргаларды айтпай јадылар. Андый лекциялардан туза ас. Лектор айткан кезик керектерди улус јастыра ондоордон маат јок.

Быјыл октябрь айда «Билгирлердин» обществозынын организацияларында отчетно-выборный јуундар башталган. Ол јуундарда эткен отчетный докладтарда ла айткан куучындарда кажы ла организациянын ижин теренжиде шүүп көрөр, једикпес-тутактарды түзедип јоголтор иштер темдектеер, баштамы ла районный организацияларды лекционный ишти төзөп лө башкарып чыдаар улусла, методисттерле јеткилдеер керек.

Отчетторды ла выборлорды В. И. Лениннин чыккан күнинен ала 110-чы јылдыгын ла Советский Союзтын Коммунистический партиязынын XXVI съездин јозокту уткыыры учун ишти текши тыгыдар ууламјыла өткүрер керек. «Идеологический ле политико-таскамал ишти мынан ары там јарандырары керегинде», «Лекционный пропаганда өдүп турганы ла бу ишти там јарандырары керегинде» КПСС-тин Төс Комитединин јөптөрин бүдүрери јанынан узак ойгө чокум ууламјылу иш элбеде баштаар, лекционный пропаганданын чындыйын јарандырар, ишкүчиле јаткандарды коммунистический күүн-тапту эдип үредип тазыктырарында, КПСС-тин XXV съезди тургускан социально-экономический задачаларды бүдүреринде лекционный пропаганданын учурын бийиктедер керек.

А. П. Сафронов,
«Билгирлер» обществонын Горно-Алтайский
областной организациязынын каруулу качызы

ПАРТГРУППАНЫҢ ИЖИНЕН

КОЛЛЕКТИВТИҢ БАЖЫНДА

Быжыл жайгыда өлөн эдип турган өйдө Чолушмандагы совхозто алты партийный группа төзөлгөн болгон. Бистин жерде эн ле каруулу хозяйственно-политический иште — малга азырал белетейтен өйдө партийный группалар улустың эрчимин көдүретен, социалистический мөрөйди башкаратан тың арга болгонын өткөн жылдардагы ченемел көргүсти. Коммунисттер политический агитацияның бүдүмдү сөстөрилел, анайда ок акту бойының жозокту ижиле бригадаларда ла звенолордо иштеп турган улусты азырал белетееринде тургузылган жакылталарды бүдүрерине ле ажыра бүдүрерине көдүрүп жадылар.

Өлөн ижинде партгруппалар төзөйтөни керектү болгоны быжылгы жылда жайгы иштең база көрүнди. Төзөлгөн партгруппалардың көбизи азырал белетеечилердин коллективтеринде эрчимдү иш баштаачылар болуп, одордо жаан тоомжулу боло бердилер.

Анчадала Петр Трифионович Ядомыков башкарган партийный группаның жакшы ижин темдектеерге жарар. Группада алты коммунист. Олор ончозы Н. И. Чанчиевтин звенозында азырал белетееринде иштедилер.

Өлөн эдеринде ишти чике төзөп башкараары жанынан партгруппаның учуры сүреен жаан. Шак ла партийный группа бригаданың эмезе звеноның коллективин иштенер өйди, транспортты, механизмдерди, жүзүн-башка жазалдарды чике тuzаланарына ууландырып, улусты иште чике тургузарын, ишти чокум төзөөрин кичееп жат.

Бастыра бу керектер малга азырал белетеечилердин ижи бийик арбынду болорына, звеноның коллективин онкүндүк ле айлык жакылталарды бүдүрерине ле ажыра бүдүрерине жөмөлтө эдип жат.

Тургуза бүдүретен сурактарды, звеноның ижинде болуп турган бастыра керектерди летучка деп адалган жуундарда шүүжип жадылар. Андый жуундар керектү боло берген кажы ла өйдө өдүп жат. Темдектезе, ишти өс-

көртөри, эмезе кезик улусты өскө ишке ийери, эмезе бастыра улусты бир ишке бириктире тургузары керектү боло берген болзо, тургуза ла «Летучка» жуун жууп ийеле, ол керекти шүүжип, жөптөжип алып жадылар. Иште једикпести түрген јоголторы керектү болгон болзо, эмезе иштин дисциплиназын бускан кижини шүүжетен болзо, база андый «Летучка» жууп турадылар.

Петр Трифонович Ядомыковто ағылу тетрадь бар. Ол — партгруппоргтын дневниги. Дневникте коммунисттердин жуундарын кыскарта протоколдогон, летучкаларда шүүшкен сурактарды, коммунисттерге берген јакылтааларды бичиген. Дневникте партгруппадагы коммунисттердин кажы ла күн сайын бүдүрген ижи, бастыра звенонын эткен ижи, једимдери бичилип јат. П. Т. Ядомыков бойынын күнүн сайынгы ижинде «Партгруппоргтын памятказыла» башкарынат. Памяткадан јарты јок болгон керектерге каруу кычырып алат, партийный группанын ижин башкараарына үренет.

Чолушмандагы совхозто малга азырал белетеп турган звенолордын ортодо быјыл јайгыда социалистический мөрөй јакшы төзөлгөн. Мөрөй өдүмдү де, једимдү де болгон деп айдарга јараар. Партгруппалардын коммунисттери ого үзеери бойларынын ортодо мөрөйлөжип жадылар. Звенолордын ортодо социалистический мөрөйдин текши ээжилерине үзеери партгруппалардын ортодо мөрөйдин ээжилери бар. Темдектезе, звенодо коммунисттердин башкараачы учурин бийиктедери, коммунисттер планды бүдүрери ле иштин чындыйын јарандыраары јанынан јозок көргүзери ле партийный иштин өскө дө керектери аайынча ағылу ээжилер кожулып јат.

Группада бастыра коммунисттер партийный јакылтааларлу. Кезик коммунисттер агитаторлор, өскөлөри ишти төзөөри учун каруулу, иштин чындыйын шиндейтен кижии база бар. Јажы јаан, ченемелдү коммунисттер шеф-наставниктер болуп јат.

Өлөнг ижи башталар алдында коммунисттер партийный эмес ишмекчилерге чокум ла бүдүрери быжу социалистический молјулар аларына болужала, ол молјуларды бүдүрерине болуштылар.

Партгруппа звенонын коллективи нак иштеп, өлөнг эдер пландарды јенүлү бүдүрерин јеткилдеери јанынан

тын кичеенип јат. Быјыл јайгыда ла кўскиде 990 центнер өлөң обоолоор јакылтаны звено ажыра бүдүрген. Звено кўски ајас күндердин кажы ла күнин тuzаланып, планга үзеери көп өлөң обоологон. Звено өлөңди кар јаап, кыш түшкенче эдер. Звено иштеп турган кобыда өлөң јакшы өскөн, јыгылбаган.

П. Т. Ядомыков башкарып турган партгруппа звенодо јартамал-политический иш өткүрерине, мөрөйди башкараына, мөрөйдин итогторын бойынын өйинде көрүп таркадарына јаан ајару эдип туру. Звенолордын ла звенонын члендеринин ортодо элбеген социалистический мөрөйдин итогторы улам ла чыгып турган «Јуучыл листоктордо» көргүзилет. Стенгазеттерде, «Јуучыл листоктордо» озочылдардын једимдери, иште једикпестер ле тутактар көргүзилип јат.

Партгруппа јакшы једимдерлү иштеери группадагы бастыра коммунисттер эрчимдү иштегенинен камаанду. Ончо коммунисттерге ле звенодогы бастыра ишчилерге јакшы иштеер ле дисциплиназы бийик болор јозокты партгруппорг Петр Трифинович Ядомыков көргүзип јат. Көп јылдардын туркунына јайгыда совхозто эн ле каруулу иштин өйинде — малга азырал белетееринде бойы јозокту иштү коммунист нөкөр Ядомыков партийный группанын ижин башкарып, ого берилген партийный јакылтаны ак-чек бүдүрип турат. П. Т. Ядомыковтын партийный группаы совхозтын малына өлөңди ле өскө дө азыралды көптөдө белетеерине тын јөмөлтө этти.

А. Суразов,
КПСС-тин Улагандагы райкомынын инструкторы

АГИТКОЛЛЕКТИВ ФЕРМАДА

КПСС-тин Төс Комитедининг «Идеологический, политико-таскадулу ишти оног ары жарандырары керегинде» јөби пропаганданын ла агитациянын бийик научный кемин јеткилдеерин, онын өдүмдү болорын тыгыдарын, хозяйственный ла политический задачаларды бүдүрер керекте онын жүрүмле колбуларын бек эдерин кажы ла идеологический ишчиден ле коллективтен некеп туру.

Политический агитациянын эн ле көп тоолу отряды агитаторлор болуп јат. Партийный организация агитколлективтинг ижин канайда төзөп алганынан улустын иштеги ле социальный жүрүмдеги једимдери јаан каманду болуп јат.

Кызыл-Өзөктөги совхозтын парткомы бойынын бастыра идеологический активиле семинарды май айда өткүрген. Јайдын өйинде бастыга политико-массовый иш малчылардын турлуларына ла јаландарга көчүрилип турганыла колбой оосло ајдар политический агитациязынын ишчилерин чокумдап темдектеери өткүрилген.

Карасуудагы ферманын агитаторлары бу ишке бастыра јанынан јакшы белетенип алганын темдектеер керек. Агитколлективте 37 кижии — озор үредүчилер, культуранын ишчилери ле эмчилер, ферманын специалисттери. Көп сабазы коммунисттер ле комсомолдор. Бу коллективти үредүчи А. М. Гулькина башкарып туру. Агитаторлордын ижининг планын өйинде тургузып, озорло инструктажты улай ла өткүрери төзөлгөн.

Агитаторлорго јаан болужын библиотекарь Н. Н. Лукина јетирип јат. Ол библиотекада јаантайын иштейтен агитпункт төзөп алган. Кажы ла агитаторго жүзүн-јүүр справочный материалдар ла литература талдап аларына болужын јетирет. Ол бойы да малчыларга ла өлөңчилерге көп катап жүрүп, јилбүлү куучындар өткүрген.

Агитатордын ижин ферманын управляющийи З. Г. Болотова, С. И. Синкин, Р. М. Суразакова, Г. В. Бушина јакшы өткүрүп турганын темдектеер керек. Агитаторлор бойларынын куучындарында звенодо, фермада ла совхоз ичинде плановый јакылтаны ла социалистический молјуларды бүдүреринин өдүп турган аайын, иште кем озочыл ла сондоочы болгонын, иштин көргүзүлери ле онын чындыйын јартаарына јаан ајару эдип турулар.

Агитаторлордын эрчимдү ижи, олордын от-јалбышту сөстөри ферманын ишчилерин јаан јенүлерге оморкодып јат. Июнь ла июль айларда ферманын малчылары госуударството сүт садары јанынан аймак ичинде элбеген социалистический мөрөйдө јенүчил болуп, партиянын райкомынын ла аймакисполкомнын улалып јүрер Кызыл маанызыла кайралдаттылар. Бу иште анчадала јашөскүримнин «Сибирячка» деп бригадазынын јиит уй саачыларынын эрчимдү иштегенин темдектеер керек. Уй саачылар бу да күндерде јаан кичеemelдү иштеп турулар.

Олордын көп јаны кажы ла уйдаг бу өйгө јетире бир мун литрден ажыра сүт саап алдылар. Социалистический мөрөйдө јиит коммунист Барбаякова Галина ла Любовь Уланкина акалап турулар. «Сибирячка» деп коллектив өткөн јылдын көргүзүлери аайынча јашөскүримнин коллективтери ортодо эн озочыл болуп, баалу сыйла — телевизорло кайралдаткан.

Ферманын азырал белетечилери де бийик једимдү иштедилер. И. Н. Табатчиковко баштаткан звено сенаж белетеери јанынан берилген јакылтаны өйинен чик јок озо бүдүрүп, партиянын райкомынын ла аймакисполкомнын кереес вымпелиле кайралдаткан.

Өлөн белетеер иште комсомолец Сергей Синкинге баштаткан звено јаан једимдү иштеген.

Агитаторлордын ижи анайда производствотонын јединине јаан салтарын јетирип туру. Оны Карасуунын агитаторлары сүрекей јакшы ондоп, бу јаан учурлу ишти там ла элбеде өткүрерине јаан ајаруларын јетирин турулар.

Г. Сурикова,

КПСС-тин Маймадагы райкомынын пропаганда ла агитация бөлүгинин инструкторы

АМЫРЫН БИЛБЕС УЙ УЛУС

Шебалин аймактын кажы ла журтында, предприятиеэинде ле учреждениеэинде үй улустын советтери төзөлгөн. Олор жангыс ла иш жанынан, эненин ле баланын су-кадыгын корулаары аайынча советский законодательствонун бүдүп турган айалгазын шиндеп турган эмес, же анайда ок биленин айыл-журттагы айалгазыла, балдарды тазыктырар иштин аайыла, анайда ок үй улустын билгирин элбедип турганыла таныжып жат.

Аймактагы үй улустын совединде 11 кижин иштеп жат. Бисте производственный, культурно-массовый ла балдар ортодо иш өткүрер комиссиялар иштеп жат. Районный совет совхозтордогы, предприятиеелердеги ле журттардагы үй улустын советтеринин ижин башкарып туру.

Активисттерге бойлорынын жуундарында жүзүн-жүүр сурактардын аайына чыгарга келижет. 1978—79 жылдарда совет «Семинский» совхозтын Шебалиндеги фермазында производственно-бытовой айалганы, Горно-Алтайский агашпромхозто үй улустын совединин ижин, Шебалиндеги орто үредүлү школдо ада-энелердин комитединин ижин, үй улустын азырал белетеер иште туружар ла өскө дө сурактарды шүүжип көргөн.

Акжол журтта үй улустын совединин жакшы ижин анылап темдектеер керек. Оны Анна Малчыновна Чичекова башкарып туру. Анда «Үй кижинин үни» деп стенной газет чыгарылып жат. Советтин члендери школло жуук колбулу болуп, ада-энелердин лекторийин башкарып, школдордо энирлер өткүрерине болужып, үренчиктердин үредүзин улай ла шиндеп турулар.

Же үй улустын совединин ижин жүк ле бу өрө керектерде божоп турган эмес. Онын члендери ферманын үй улузы ортодо социалистический мөрөйдү башкарып, «Ферманын озочыл үй улузы» деп стенд белетеп турулар. Каруулу иштин өйлөринде олор азырал белетееринде, школго одын белетееринде ле ноокы тараар иш-

терде субботниктер өткүрүп турулар. Журттын активист келиндери керектү тужында Камай журтка барып, анда советтин жуунын өткүрүп, жаан учурлу сурактарды шүүшкилейт. Олор анайда ок көп билелерде болуп, жадын-жүрүмнин айалгазыла таныжып турулар. Үй улустын совединин члени В. А. Каташева почтальон болуп иштеп, пенсионерлерге аймак, ороон ичиндеги ле гранары жанындагы солун жетирүлерди улай ла жартап турат.

Чаргы журттагы үй улустын совединин жакшы ижин база темдектеер керек. Бу совет журттын бастыра ижинде эрчимдү туружат. Онын члендери жиит үйени тазыктырарына анчадала жаан ажару эдип турулар. Бир кезек ада-энелерле, билеле олордын балдарынын кылык-жаны түзедилбегенче колбулар өдүп жат. Же таскадулу иштег жаан туза болбой турган учуралда бу керекти ағылап көрөри өдүп туру.

Же советтин члендери бу мындый ишле коштой школдордо энирлер өткүрерин, пионерлердин «Зарница» деп военно-спортивный ойынын төзөөрин, балдардын творчествозынын выставказын өткүрерин башкарып турулар.

Чаргыдагы үй улустын соведи бойынын ижинде культуранын, медицинанын ла албаты үредүзинин ишчилериле жуук колбуны төзөп алган. Анда Л. К. Новикова ла Л. И. Бедарева малчылар ортодо жаан лекционный ишти өткүрүп турулар. Үй улустын совединин члендери Т. И. Замятина, А. Г. Попова, З. М. Вольхина ла өскөлөри де общественный малга азырал белетеер өйдө бу каруулу ишке пенсионерлерди ле айыл ээзи үй улусты башкарган.

Баланын Телекейлик жылын темдектеп турган бу жылда аймакта үй улустын совединин бүдүретен иштери сүрекей жаан. Олор жаңы өйдин чындык строительдерин тазыктырып өскүрерине жаан кичеемелин салып, иштеп турулар.

Г. Мартьянова,
үй улустын районный совединин председатели

ЭРТЕНГИ КҮНДИ САНАНЫП...

Кош-Агаш аймакта «Путь к коммунизму» колхоз экономический јанынан јаан өзүмдү хозяйство болуп јат. Өткөн үч јылдын туркунына ол государственного јурт-хозяйственный продукцияны садары јанынан јакылтаны тук аайынча — 105, ноокыны — 125 ле этти — 94 процентке бүдүрген. Бу ок јылдардын туркунына хозяйство сугаттап турган јерде азырал белетеерин элбедип ийген.

Иштеги бийик једимдер качан да болзо улусты сүүндирип ле јаны јенүлерле оморкодып јат. Је хозяйствонун коммунисттери једип алган бийик көргүзүлерге болорзынбай турулар. Шак ла оног улам партком ло цеховой парторганизациялар коммунисттердин башкараачы учурын там бийиктедерине, бастыра коллективти иште јаны јенүге једип алар тартыжуга көдүрип баштаарына јаан ајару эдип турулар.

Колхозтын партийный организациязынын көп бүдүүлү ижинде јашөскүримле иштеери база да јаан учурлу болуп јат. Партком ло колхозтын правлениези јашөскүримге творческий јанынан толо ийде-күчле иштеерине, культурный некелтени јеткилдеп ле јакшы амыраарына керектү айалганы тözöörине кичеенгилейт. Парторганизация јашөскүрим керегинде килемјизин јетирип турганыла коштой јуртхозяйственный производстводо колхозтын једип алган јенүлерин там ла элбедери керегинде сананып јат. А бу мындай амадуга једери хозяйстводо јиит ишчилердин тоозын көптөткөннен камаанду болгоны текши јарт.

Јииттерди јуртта артырары хозяйство ичинде эн ле уур деген сурактардын бирүзи болуп артып јат. Оны бу колхозто толо јартаган деп айдарга болбос, је бу јаан учурлу иште једимдер бары иле билдирет.

Эмдиги өйдө колхозто иштеп турган јашөскүримнин 75 проценти одус јашка јеткелек кыстар ла уулдар. Олордын көп јаны орто үредүни божоткон ло черү-

ден жанган јииттер. Јаңыс ла бу калганчы эки јылдын туркунына колхозто иштеерине школды божоткон 41 кижи ле черүден жанган 24 јиит арткан.

Хозяйствонун јаландарында ла фермаларында иштейтен солынтаны белетеери олор школго јүрер өйдөн ала башталып јат. Колхозто јербойынын орто үредүлү школынын үренчиктери иштеги баштамы таскадуны үренчиктердин производственный бригадаларынан аларын баштап турулар. Бу школдо дезе јылдын ла беш јүстег ажыра үренчиктер үренип турганын ајаруга алар керек.

Јиит үредүчи Е. Нургазиновко баштаткан бу бригада 1978 јылда коомой эмес көргүзүлерге једип алган. Ол тушта үренчиктердин производственный бригадазы общественный малга 2 мунг 850 центнер өлөнг белетеген.

Бу бригада үренчиктердин производственный бригадалары ортодо элбеген мөрөйдө үчинчи јерге чыгып, ВЛКСМ-нин райкомынын улалып јүрер Кызыл маанызыла, акча сыйла кайралдаткан. Ого үзеери үренчиктер јайгы каникулдын күндеринде бойларынын ада-энелерине мал кичееринде јаан болужын јетиредилер. Олор колхоз ичиндеги бастыра каруулу иштерде — ноокы тараарында, койлор кайчылаарында, бир јылга ла көп јылдарга өзөр өлөнгдөрдун кыраларын суактаарында, общественный малга азырал белетееринде эрчимдү туружадылар.

Јай өйинде үренчиктер колхозто төзөлгөн иштин ле амыралтанын лагеринде производственный практиканы өдүп турулар. Уренчиктер бойларынын иштери учун баалу сыйла, күндүлү грамоталарла кайралдаткылайт. Практиканын өйи божогон согында олор иштеп алган акчала Советский Союзтын революционный, јуучыл ла иш јанынан мактулу јерлерине туристический јорукту баргылап турулар.

Партком, колхозтын правлениези ле школдын коммунисттери үредүни божоткон јииттер ле кыстар төрөл јуртында артып, колхозтын ижинде эрчимдү турушсын деген ууламјылу ишти элбеде өткүрип турулар. Партком, колхозтын правлениези үренчиктердин үредүде алып турган билгирлери элбек ле терен болзын деп јаан килемјизин салып, школды материально-техниче-

ский базала, онын кабинеттерин көргүзүлү пособиеле, оборудованиелерле жеткилдеерине кичеенип турулар. Бу калганчы жылдарда колхоз бу керекке 9 мун салковойго жуук акча чыгымдаган.

Жаан ченемелдү колхозчылар жүрүмнин жолына жаңыла кирип турган жиит улусла жуук колбулу болуп, оорго бойлорынын байлык ченемелин табыштырганы, үредип айтканы жашөскүримди журт жерде артыргызарында жаан тузалу болуп жат. Андый иштерди шеф-таскадаачылар бүдүрип турулар. Же шеф-таскадаачы болоры күндүлү де, жаан каруулу да. Онын учун колхозтын партийный организациязы таскадаачыларга бойынын ижин жакшы билер ле жииттерди үредип айдар тоомжулу коммунисттерди көстөөрине жаан ажару эдип туру.

Жашөскүрим керегинде килемји жетирер тужында жииттерди бешжылдыктардын улу иштериле, хозяйствонун коллективинин, аймактын ла областьтын алдында турган жаан учурлу задачаларыла таныштырары туура салбас керек болоры жарт. Жииттерге каруулу ишти ижемжилеп берерине база да ажару эдери жаан учурлу болуп туру. Темдектезе, комсомольско-жашөскүримнин коллективтерин төзөөри. Жииттерден төзөлгөн андый коллективтер берилген жакылталарды кандый да уурлардан жалтанбай, жаан кичеемелдү бүдүрип турганын практика жарт керелейт.

Бу колхозто ВЛКСМ-нин райкомынын баштанкайы аайынча комсомольско-жашөскүримнин андый эки коллективи төзөлгөн. Жиит малчылардын коллективин шеф-таскадаачы К. Чаншаков, строительдердин комсомольско-жашөскүриминин коллективин жиит коммунист Б. Байбосуков башкарат. Бу коллективтерге кирген жииттер иште жаан улустаң бир де эмеш сондобой турганын көргүстилер. Жашөскүрим планы ла молжуны ажыра бүдүрери учун тартыжуга киришип, жаан жеңүлерге једип туру. Колхозтын жылдан жылга једип турган бийик көргүзүлеринде жашөскүримнин јөмөлтөзи ас эмес.

Партийный организация бойынын ижинде жашөскүримди идейный, иште бийик амадулу ла жадын-жүрүмде ак-чек күүн-санаалу эдип тазыктырары жаанынан жүзүн-јүүр эп-аргаларды тузаланып жат. Анда жииттерди Со-

ветский Черүге үдежери ле черүден жангандарды уткыры, јашөскүрим ортодо творческий туштажулар өткүрери, мөрөйлөжип тургандар ортодо иштин аайынын өдүп турган айалгазын шүүжери жанжыгып калган.

Леонид Ильич Брежневтин «Кичинек јер», «Орныктыру» ла «Јаңы јер» деп бичиктери аайынча кычырыштар өткүрери јаан тузалу болуп турганын ағылап темдектеер керек. Бу ат-нерелү произведениелерде партийный иштин байлык ченемели, социалистический стройдын качан да јендиртпес болгоны, албатынын творческий ийде-күчи сүрекей чокум көргүзилген. Олор јиит улусты КПСС-тин XXV съездинин јакылталарын јенүлү бүдүрерине оморкодып јат.

Јашөскүримди төрөл јуртында артыргызары јанынан өткүретен иштердин тоозында — колхозто јадын-јүрүмнин социально-культурный ла бытовой кемин бийиктедери, хозяйствонун чоды аайынча јиит улусты үредүге ийери темдектелет.

Эмдиги өйдө колхозто культуранын Туразы, медицинский пункт, балдардын сады бар. Улус јадар туралар тудары јылдын ла көптөп туру. Колхозтын төс јурты там ла јаранып јат.

Колхозтын стипендиязыла 19 јиит бийик ле орто үредүлү заведениелерде үренип туру.

Л. И. Брежнев ВЛКСМ-нин XVIII съездинде мынайда айткан: «Јииттерди јакару ажыра јуртта артыргызып болбозы јарт. Јурт јерлерде јадын-јүрүмнин ле иштин јакшынак аргаларын төзөөри, јиит улусты јер ижине беринер, төрөл ар-бүткенге, эне јерге сүүмјилү болоры јанынан, ондо бойынын колынын күчиле иштеер амадулу эдип тазыктырары — онызы өзүп турган јаш үйени јаландарда ла фермаларда иштеерине кычырар бистин эп-аргабыс болор учурлу». Леонид Ильич Брежневтин бу айткан сөстөри јурт коммунисттердин јашөскүримле таскадулу иштер өткүреринин чокум учурын јартап көргүзет.

В. Васильев

БАЖАЛЫҚТАР

«Советский Союзтан военный корқыду» деген кей-тө- гүн керегинде	1
КПСС-тин аграрный политиказы ла совет улустын јадын-јүрүмининг жеми бийиктеп турганы	5
СССР-де кирелтелердин ле не-неменин баалары кубулып турганы	10
Јаан учурлу иш	14
Коллективтин бажында	20
Агитколлектив фермада	23
Амырын билбес үй улус	25
Эртенги күнди сананып	27

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Подписано в печать 16/X 1979 г. Усл. п. л. 1,86. Уч.-изд. л. 1,5.
Заказ 3733. Тираж 530 экз. Цена 5 коп. Формат 60×84 1/16.
АН 11857.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного издатель-
ства, г. Горно-Алтайск, ул. Горно-Алтайская, 36. Горно-
Алтайская типография, пр. Коммунистический, 27.

5 акча